

Отримано
31.07.2023 р.
Голова спеціалізованої
вченої ради
ДФ 26.133.032
з. гр. н., проф. Бровко О.О.
[підпис]

Голові спеціалізованої
вченої ради ДФ 26.133.032
у Київському університеті
імені Бориса Грінченка,
доктору філологічних наук, професору
завідувачу кафедри української літератури,
компаративістики і гринченкознавства
факультету української філології, культури і мистецтва
Бровко Олені Олександрівні

ВІДГУК

офіційного опонента **Дмитренко Вікторії Ігорівни**, доктора
філологічних наук, професора, в. о. декана факультету іноземних мов
ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»
про дисертацію **Тельця Юрія Володимировича**
**«Гедонізм як посттоталітарна літературна стратегія (на матеріалі
сучасної української прози)»**, подану на здобуття ступеня доктора
філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 035 Філологія

1. Актуальність дисертаційного дослідження.

Глобальні суспільні перетворення спровокували активні зміни
художніх практик конструювання ідентичності в сучасній українській
літературі, що у свою чергу інспірувало появу нових методологічних
стратегій в українському літературознавстві. Українська література сьогодні
демонструє активні зміни тематики й проблематики творів для дослідження
яких необхідний новий інструментарій. У цьому контексті безперечною є
актуальність дисертаційної роботи Юрія Володимировича Тельця **«Гедонізм
як посттоталітарна літературна стратегія (на матеріалі сучасної
української прози)»** й фахова інтерпретація в ній сучасної української
літератури з позицій постколоніальних літературознавчих практик з

урахуванням гедоністичного дискурсу творів як своєрідного механізму переосмислення посттоталітарної дійсності.

2. Наукова новизна результатів дисертації (теоретичних та/або експериментальних). Дисертація Юрія Володимировича Тельця є першим в українському літературознавстві дослідженням, в якому гедонізм розглядається в якості літературознавчої компоненти аналізу художнього твору та посттоталітарної літературної стратегії. Крім того важливим аспектом наукової новизни є розробка автором дисертації дескрипторної моделі інтерпретації постмодерних художніх текстів, яка базується на дослідженні реалізації в новітніх прозових текстах тілесного й позатілесного способів одержання задоволення.

3. Теоретичне і практичне значення результатів дисертації. *Теоретичне значення* результатів дисертаційної роботи вбачаємо в обґрунтуванні гедонізму як посттоталітарної літературної стратегії, а також в розробці системи дескрипторів і маркерів які стали репрезентантами механізмів реалізації задоволення як каталізаторів формування біхевіористичної тактики гедоністично орієнтованого персонажа.

Практичне значення визначається тим, що результати, отримані в дисертації, можуть стати підґрунтям для подальших подібних досліджень, а її матеріали можуть стати в нагоді під час викладання української літератури кінця ХХ – початку ХХІ століття та теорії літератури, а також під час написання наукових робіт різного рівня.

4. Наукова обґрунтованість результатів дослідження, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, визначається глибоким аналізом наукових праць та спеціальних студій українських та зарубіжних дослідників, які є підґрунтям для розкриття основних проблем наукової роботи. Автор дисертації скрупульозно й з достатньою повагою ставиться до напрацювань інших науковців. Недостовірної інформації в дисертації не виявлено.

5. Рівень виконання поставленого наукового завдання та оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності.

Дисертація Юрія Володимировича Тельця засвідчує високий рівень оволодіння здобувачем матеріалом дослідження, його здатність до новаторства, уміння доцільно застосовувати методологічний інструментарій.

Ключові положення та ідеї дисертації мають достатнє теоретичне підґрунтя. Науковий апарат дослідження є коректним, а система методів щонайкраще сприяє реалізації мети й поставлених завдань.

6. Апробація результатів дисертації. Повнота викладу основних результатів дисертації у наукових публікаціях. Дисертація пройшла широку апробацію на міжнародних і всеукраїнських наукових конференціях, які проходили в Києві, Відні, Венеції, Ризі, Вінниці, Дніпрі, Львові, Переяславі, Чернігові. Основний зміст її викладено у 8 наукових публікаціях, із них усі – одноосібні: 4 – статті, опубліковані у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України, 4 – публікації є додатковими, але також висвітлюють результати дисертаційної роботи.

7. Структура та зміст дисертації її самостійність, завершеність, відповідність вимогам щодо оформлення й обсягу. Дисертація Юрія Володимировича Тельця має необхідний обсяг, оформлена відповідно до вимог, логічно структурована щодо реалізації мети та поставлених завдань. Основний зміст дисертації викладено в трьох розділах. У *Вступі* подано вичерпну загальну характеристику роботи і зазначено основні вектори наукового пошуку.

Перший розділ «*Посттоталітарне літературознавство та модель гедонізму*» присвячений визначенню теоретичних засад дослідження. У ньому ґрунтовно проаналізовано ключові ідеї постколоніальної критики, окреслено причини гальмування їх входження в український літературознавчий простір. У розділі чітко обґрунтовується авторська пропозиція використовувати гедонізм як літературну стратегію.

У другому розділі – *«Гедоністичні моделі «тілесності»»* – системно проаналізовано основні дослідження вітчизняних і зарубіжних літературознавців і філософів щодо розуміння поняття «тілесність». Доцільним вважаємо підтвердження теоретичних опусів прикладами з прозових текстів українських постмодерністів (романи Софії Андрухович «Фелікс Австрія», Люко Дашвар «На запах м'яса», Анатолія Дністрового «Дрозофіла над томом Канта», Сергія Жадана «Депеш Мод», Євгенії Кузнєцової «Спитайте Мієчку» та оповідання Катерини Бабкіної «Ми ніколи про це не говоримо», Христі Венгринюк «Діліло», «Повінь», «Про Бога і про любов», «Пустеля», «ЧуфутКале», «Шлях Лукаша», Лариси Денисенко «Я не хотіла бути Богом» та Олени Черніньки «Селфі в Парижі»). На матеріалі цих творів автором було проаналізовано види тілесних і позатілесних гедоністичних практик, а також художньо-естетичні засоби й механізми їх реалізації.

Третій розділ дисертації – *Гедоністичні моделі поза тілесністю* – репрезентує осмислення автором ролі категорій духу й духовності для формування позатілесних практик задоволення, таких як робота, хобі, свідомий вибір соціальної ролі, мистецькі практики, кохання, почуття ностальгії та віра в Бога. Важливим у розділі вважаємо спостереження і доказовий висновок здобувача щодо трансформації усвідомлення феномена духовного задоволення особистості в сучасній українській літературі як уникнення від тем, що можуть викликати травматичну пам'ять, і їх одночасне поєднання з гедоністичною позатілесною практикою.

Загальні висновки повною мірою узагальнюють основні положення дисертації й відповідають тим завданням, які були поставлені автором для реалізації мети дослідження.

Отже, структура наукової роботи та висновки корелюють із завданнями, чітко презентують авторську концепцію дослідження зазначеної проблеми.

8. **Дотримання академічної доброчесності у дисертації та наукових публікаціях. Відсутність (наявність) академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації.** Аналіз тексту дисертації Юрія Володимировича Тельця дає підстави стверджувати, що здобувач дотримався вимог академічної доброчесності, плагіат у дисертації відсутній.

9. **Дискусійні положення та зауваження до дисертації.** Наукова робота Юрія Тельця є системним підходом до розкриття означеної проблеми, визначається послідовністю й повнотою репрезентації аналізованих понять, явищ і процесів. Проте окремі положення дисертації спонукають до дискусії, потребують уточнення або пояснення:

1) Закордонні іншомовні джерела становлять значну частку *Списку використаних джерел* дисертації, що є позитивним для роботи із зазначеної проблеми, проте вважаємо необхідним коментар здобувача щодо досить значної кількості російських видань (№ 6, 17, 27, 32, 39, 89, 145, 147, 156, 182, 195 та ін.), використаних у роботі, особливо для дисертації з такої теми.

2) Хотілось почути більш детально про саме такий вибір матеріалу для дослідження, адже на с. 189 є твердження: «*Широка вибірка художніх текстів...*», а в третьому завданні (с. 17) окреслено межі: «*здійснити теоретичну реконструкцію поняття гедонізму як морально-етичної доктрини, актуальної для української літератури останнього десятиліття*». Можна назвати ще чимало творів сучасної української літератури, які б могли стати яскравою ілюстрацією теоретичних узагальнень автора. На нашу думку, досить поглибили б роботу твори, що вийшли за останні півтора року.

3) Потребує додаткових роз'яснень звернення автора для підтвердження свого твердження про те, що *Сучасні літературознавчі розвідки так і не встановили чіткого розмежування означених термінів («локус» і «топос»)* (с. 133) до публікації пошукача Дмитра Боклаха, бо нижче йде мова про доцільне вживання цих термінів доктором філологічних наук Феліксом Штейнбуком: *більш доцільним вважаємо підхід до*

характеристики вживання термінів «локус» і «топос» Ф. Штейнбука (с. 134). Уважаємо, що таке підтвердження своїх висновків є дещо невдалим.

4) У дисертації інколи трапляються окремі стилістичні й технічні огріхи. Наприклад, все одна (замість – одно) (с. 25); «Роман Міжгір'я» І. Ле (замість – роман «Міжгір'я» І. Ле (с. 60); *висновки свої попередників, яка має пряму відношення до фізіологічно бажаного* – неузгодженість (відповідно – с. 85, с. 117); відсутня вказівка на джерело (с. 142); *Стефа несвідомо застосовує практику тілесного задоволення та отримує від цього задоволення* – тавтологія (с. 103) та ін.

Висловлені зауваження, коментарі й поради не є категоричними. Позиції й переконання автора мають право на відстоювання під час захисту дисертації.

10. Загальний висновок про рівень набуття здобувачем теоретичних знань, відповідних умінь, навичок та компетентностей. Дисертаційна робота Юрія Володимировича Тільця є новаторським дослідженням, яке фокусується на вирішенні актуальної на сьогоднішній день проблеми. Ступінь наукової новизни дисертаційної роботи, її актуальність, достовірність отриманих результатів, високий теоретичний рівень, оригінальність наукових підходів демонструє здатність здобувача до ґрунтовних досліджень, його вміння екстраполювати важливі теоретичні висновки попередників і власні концепції в сучасний український літературознавчий контекст, виявляти пріоритетні тенденції його розвитку. Це є об'єктивним підтвердженням його наукової ерудиції, відповідних умінь, навичок і компетентностей, високого рівня теоретичних знань.

З огляду на означене вище вважаємо, що визначені в дослідженні завдання розв'язано успішно, мети досягнуто. Це підтверджує самостійність Ю.В.Тельця, його наукову зрілість як маркерів очевидної відповідності рівню доктора філософії.

11. Загальна оцінка дисертації і наукових публікацій щодо їхнього наукового рівня з урахуванням дотримання академічної доброчесності та щодо відповідності вимогам.

За актуальністю обраної теми, науковою новизною, обґрунтованістю основних положень і висновків, повнотою викладу матеріалу в наукових публікаціях і за оригінальністю змісту дисертаційна робота «Гедонізм як посттоталітарна літературна стратегія (на матеріалі сучасної української прози)» відповідає п.6–9 Постанови Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (зі змінами) та наказу Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», а її автор – **Телець Юрій Володимирович** – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 035 Філологія.

Офіційний опонент –
доктор філологічних наук, професор,
в.о. декана факультету іноземних мов
ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»

Вікторія ДМИТРЕНКО

Проректор
з науково-педагогічної роботи

Ярослава ЮРКІВ

Підпис *Дмитренко Вікторії*
Засвідчую
Начальник відділу кадрів *Григор'юк Віта НЕСКІТЕНКО*
ДЗ "Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка"

Підпис *Юрків Ярослав*
Засвідчую
Начальник відділу кадрів *Григор'юк Віта НЕСКІТЕНКО*
ДЗ "Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка"